

Portekiz’de Türk Dizileri’nin Alımlama Pratikleri¹

 Faruk SADIÇ¹

¹Dr.,
Erciyes Üniversitesi, İletişim
Fakültesi,
faruksadic@erciyes.edu.tr
ORCID:0000-0002-2031-
6606

Gönderilme/ Received
17.03.2025

Kabul Tarihi/ Accepted
25.03.2025

Yayın Tarihi/Published
27.03.2025

Öz

Bu çalışma, Türk televizyon dizilerinin Portekiz’deki sosyal medya platformlarında nasıl alımlandığını Stuart Hall’ün kodlama/çözümleme modeli çerçevesinde incelemektedir. Araştırma kapsamında Facebook, Instagram ve YouTube gibi platformlardaki izleyici yorumları nitel içerik analiziyle değerlendirilmiştir. İzleyici tepkileri; hâkim, müzakereci ve muhalif olmak üzere üç temel alımlama konumuna göre sınıflandırılmıştır. Bulgular, Portekizli izleyicilerin büyük oranda dizilere olumlu veya müzakereci bir tutumla yaklaştığını; geleneksel değerler, duygusal anlatım ve yüksek üretim kalitesinin bu ilgiyi artırdığını göstermektedir. Bununla birlikte, bazı yorumlarda kültürel uyumsuzluklar ve ideolojik farklılıklardan kaynaklanan eleştiriler de yer almaktadır. Araştırma, Türk dizilerinin küresel izleyiciyle kurduğu kültürlerarası etkileşimi ortaya koyarken, izleyicinin aktif bir yorumlayıcı olduğunu ve sosyal medya üzerinden anlam üretim sürecine katıldığını vurgulamaktadır. Çalışma, transnasyonel medya tüketimi ve kültürel dolaşım konularına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dizileri, Alımlama Kuramı, Sosyal Medya, Kültürlerarası Etkileşim, Stuart Hall.

* Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. Benzerlik tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No similarity detected.

** Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed.

*** Çalışma tek yazar tarafından yürütülmüştür.

The study was conducted by a single author.

**** Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

Kaynak gösterme / To cite this article: Sadıç, F. (2025). Portekiz’de Türk Dizileri’nin Alımlama Pratikleri. İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 5(1), 215-228. doi: 10.59534/jcss.1659557

Reception Practices of Turkish Serials in Portugal

Faruk SADIÇ¹

¹Dr.,
Erciyes University, Faculty
of Communication,
faruksadic@erciyes.edu.tr
ORCID:0000-0002-2031-
6606

Gönderilme/ Received

17.03.2025

Kabul Tarihi/ Accepted

25.03.2025

Yayın Tarihi/Published

27.03.2025

Abstract

This study examines how Turkish TV series are received on Portuguese social media platforms, using Stuart Hall's encoding/decoding model as its theoretical framework. Viewer comments from Facebook, Instagram, and YouTube were analyzed through qualitative content analysis and classified into dominant, negotiated, and oppositional decoding positions. Findings indicate that most Portuguese viewers respond positively or negotiate meaning based on their own cultural frameworks. The appeal of Turkish dramas—marked by emotional storytelling, traditional values, and high production quality—has led to a strong fan base. However, certain comments express resistance or criticism, often stemming from cultural or ideological dissonances. The study highlights that audiences are not passive recipients but active interpreters who engage in meaning-making via social media platforms. Ultimately, the research underscores the intercultural dialogue facilitated by Turkish series and contributes to discussions on transnational media reception, cultural globalization, and soft power dynamics in international broadcasting.

Keywords: Turkish TV Series, Reception Theory, Social Media, Intercultural Interaction, Stuart Hall.

Giriş

Bilim ve teknoloji alanlarındaki gelişmeler, küreselleşme ve nihayetinde kitle iletişim araçlarında gözlemlenen hızlı ilerlemeler, toplumun tüm kesimlerini kapsayan çok boyutlu bir etkileşim sürecini beraberinde getirmiştir. Bu dönüşüm unsurlarından biri olan televizyonun bireylerin günlük yaşamında önemli bir yer edinmesiyle birlikte, söz konusu etkiler her yaş grubundan ve toplumun her katmanından izleyiciler üzerinde doğrudan ya da dolaylı biçimde gözlemlenebilmektedir. Bu değişimlerin ve etkilerin ne tür sonuçlar doğurduğu sorusu ise yalnızca bu alanda çalışan akademik çevrelerin değil, aynı zamanda değişen toplumsal bağlamlarda genel kamuoyunun da gündemini meşgul etmektedir.

Öte yandan, teknolojik gelişmeler ve ekonomik dinamiklerle ivme kazanan küreselleşme, iletişim yöntemlerinde ve tekniklerinde köklü değişimlere yol açmıştır. İnternet ve uydu teknolojilerindeki ilerlemeler, bilişim teknolojilerinin ucuzlaması ve yaygınlaşması, bilgi akışını hızlandırmış; zaman, mekân ve mesafe algılarını dönüştürmüştür. Bu durum, toplumsal yapının çeşitli boyutlarında önemli değişikliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Yurdabakan, 2002). Nüfus yapısındaki farklılaşma, ekonomik dönüşüm, aile yapıları ve yaşam tarzlarında yaşanan değişimler, bu dönüşümün yalnızca bazı boyutlarını yansıtmaktadır. Dolayısıyla, bu gelişmeler kültürlenme süreçlerini hızlandırmış ve küresel değerlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır (Balay, 2004).

Küreselleşmenin doğal bir sonucu olarak “küresel köy” alegorisiyle tanımlanan dünya, önceden herhangi bir etkileşimin söz konusu olmadığı, birbirinden oldukça farklı coğrafyalarda yer alan kültürleri bir araya getirmiştir (Tanrıöver, 2015). Bir başka ifadeyle, küreselleşme yalnızca ekonomik faaliyetlerde etkili olmakla kalmamış; kültürel dolaşımı ve kültürler arası etkileşimi de mümkün kılmıştır. Bu yeni kültürel temaslar, medyanın etkisinin ve gücünün gözle görülür biçimde arttığı bir dönemin başlangıcını oluşturmuştur. Küreselleşmenin küresel bir kültür üretimini mümkün kıldığı ve bu küresel ölçekli kültürün medya aracılığıyla yerel kültürlere nüfuz ederek onları dönüştürdüğü ve benzeşme süreçlerini tetiklediği düşünülmektedir. Küresel kültürün yayılım alanlarından biri olan televizyon, yerel kültür ile küresel kültür; ya da daha özel olarak ifade etmek gerekirse, küresel popüler kültür ile bölgesel altkültürler arasında dinamik bir etkileşim zemini sunmaktadır. Bu gelişim ve dönüşümlerin dikkat çekici bir sonucu olarak, farklı bir coğrafi ve kültürel yapıya sahip olan Portekiz’de Türk televizyon dizilerinin geniş bir izleyici kitlesine ulaşması, bu duruma anlamlı ve somut bir örnek teşkil etmektedir.

Nitekim, Türk televizyon dizileri son on yılda küresel bir fenomene dönüşmüş; 100’den fazla ülkeye ihraç edilerek Türkiye’yi, Amerika Birleşik Devletleri’nden sonra dünyanın en büyük ikinci dizi ihracatçısı konumuna getirmiştir (Kehya, 2024). Yüksek prodüksiyon kalitesi ve duygusal anlatımıyla öne çıkan bu diziler, Türkiye sınırlarının ötesinde coşkulu izleyici kitleleri bulmuştur. Portekiz’de de Türk dizileri kendine özgü bir hayran kitlesi oluşturmuş; bu durum, Portekiz televizyonunda yalnızca Türk dizilerine odaklanan “Dizi” adlı kanalın yayına başlaması ve çevrimiçi hayran topluluklarının etkinliğiyle somutlaşmıştır.

Nitekim, SPI International tarafından yalnızca seçkin Türk dizilerine adanmış “Dizi” kanalı kısa süre önce önemli bir Portekiz televizyon platformunda erişime açılmış; bu gelişme, yerel izleyicilerin bu içeriklere yönelik artan ilgisini yansıtmaktadır (Editor, 2023).

Resmî yayınlara ek olarak sosyal medya platformları da izleyici etkileşiminin temel mekânlarından biri hâline gelmiştir. Facebook’taki Dizi Portugal topluluğu, Instagram’daki @diziportugal hesabı ve YouTube’daki “Universo Séries Turcas” (Türk Dizileri Evreni) kanalı gibi platformlar, izleyicilerin bölümler, karakterler ve kültürel nüanslara dair yorumlarını paylaştıkları canlı etkileşim alanları sunmaktadır. Bu yorumlar, Portekizce konuşan toplulukların Türk dizilerini nasıl alımladığını anlamak açısından zengin bir kaynak teşkil etmektedir.

Bu çalışma, Portekiz’de yayınlanan Türk dizileri üzerine sosyal medya platformlarında yer alan Portekizli izleyici yorumlarını alımlama kuramı çerçevesinde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Stuart Hall’ün kodlama/çözümleme modeline dayanan bu analizde, izleyici yorumları hâkim, müzakereci ve karşıt olmak üzere üç temel okuma konumunda sınıflandırılmaktadır (Turner, 2015). Bu çevrimiçi yorumlar incelenerek, Portekizli izleyicilerin Türk dizilerindeki kültürel mesajları nasıl alımladığı anlaşılmaya çalışılmaktadır. Analiz süreci, bu yorumları kültürlerarası etkileşim, kimlik temsilleri, popüler kültür ve medya tüketim alışkanlıkları bağlamında konumlandırmaktadır.

1.Stuart Hall’ün Kodlama/Çözümleme Modeli

Stuart Hall’ün alımlama kuramı, izleyicilerin medya metinlerini nasıl yorumladıklarını analiz etmek için bir bakış açısı sunar. Hall, “Encoding/Decoding” başlıklı öncü makalesinde, medya yapımcılarının metinlere tercih edilen anlamlar kodladığını ancak izleyicilerin bu mesajları kendi toplumsal ve kültürel bağlamlarına göre farklı şekillerde çözdüğünü ileri sürmüştür. Hall, bu süreçte üç varsayımsal çözümleme konumu tanımlar: hâkim (ya da hegemonik) okuma, müzakereci okuma ve muhalif okuma (Hall, 1972).

Hâkim/egemen okumada izleyici, yapımcıların kodladığı anlam ve değerleri tam olarak paylaşır. İzleyici, mesajı tam da amaçlandığı biçimde çözümler ve anlatıya kodlanan tercih edilen anlamı aynen kabul eder. Bu konumda izleyici, “hâkim kod içinde faaliyet göstermektedir”; başka bir deyişle, yorumu, içeriğin baskın kültürel ideolojisi ve yapımcıların niyetleriyle uyumludur. Örneğin, bir Türk dizisini egemen okumayla yorumlayan Portekizli bir izleyici, aile değerleri veya romantik temaların dizideki sunumunu tam da yapımcıların öngördüğü biçimde içselleştirir ve alttaki mesajı sorgulamadan kabul eder (Hall, 1972).

Müzakereci konumda izleyici, metnin kodlarıyla kısmen örtüşür ve genel olarak tercih edilen anlamı benimsese de bunu kendi deneyimleri veya bağlamı ışığında dönüştürür. Hall, bunu “uyumsuz ve muhalif unsurların karışımı” olarak tanımlar; izleyici, genel anlamda hegemonik ya da baskın mesajı kabul etse de bunu kişisel bakış açısı veya yerel değerler doğrultusunda şekillendirir. Müzakereci bir okuyucu, bir Türk dizisinden keyif alıp mesajlarının çoğuna katılsa da belirli unsurları farklı yorumlayabilir veya bazı çekincelerle

yaklaşabilmektedir. Örneğin, Portekizli bir hayran, dizinin genel ahlaki anlatısını beğense de, gösterilen kültürel pratikleri eleştirebilir veya dizinin ritmini ve stilini Portekiz/Latin pembe dizileriyle kıyaslayarak anlamı kendi kültürel beklentilerine göre hafifçe yeniden çerçeveleme yöntemini kullanabilmektedir.

Muhafif çözümlemede izleyici, metnin literal ve amaçlanan anlamını bilmesine rağmen onu reddeder; mesajı alternatif bir çerçeveye yorumlar. İzleyicinin toplumsal konumu veya inançları, medya metnindeki varsayımlarla çatışır. Böylece aynı içeriği “küresel ölçekte zıt” bir şekilde çözümler ve niyetlenmiş mesajı etkili şekilde direnç göstererek ya da altüst ederek bozar. Muhafif konumdan tepki veren bir izleyici, örneğin dizinin geleneksel cinsiyet rollerini veya aile yapılarını olumlu göstermesini fark edip bununla şahsen uyuşmadığını, hatta bu temsillerin çok ataerkil ya da muhafazakâr olduğunu söyleyerek diziyi eleştirebilir – ve böylece zıt bir yorum seslendirir (ör. dizinin klişeleri pekiştirdiğini savunmak). Bu gibi durumlarda izleyici, tercih edilen okuma biçimini reddeder ve metnin ideolojik temellerine meydan okuyacak kendi anlamını dayatır (Hall, 2001).

Hall’ün modeli, anlamın medya metninde sabit olmadığını, aksine izleyicinin çözümleme sürecinin etkin ve sosyokültürel bağlamdan etkilendiğini göstermektedir. Portekiz’de veya başka yerlerde izlenen Türk dizileri örneğinde, bu kuram bize geniş bir tepki yelpazesi olacağına işaret etmektedir: Bazı izleyiciler dizinin amaçlanan anlatısına ve kültürel ipuçlarına tam uyum gösterirken, bazıları içeriği kendi yerel bakışlarıyla harmanlar, bazıları ise uyumsuz buldukları noktalara direnç gösterir. Sosyal medya yorumlarını bu üç konuma ayırarak, Portekizce konuşan toplulukların Türk dizilerini kendi kültürel çerçeveleri içinde nasıl anlamlandırdığını sistematik biçimde değerlendirebiliriz. Bu yaklaşım, alımlama analizi geleneğine dayalı olup, izleyicinin etkin yorumunu ve medya metinlerinin “çokanlamlılığını” (polysemy) vurgulamaktadır.

2. Yöntem

Bu araştırma, Portekiz’deki Türk televizyon dizilerinin izleyici alımlamasını incelemek amacıyla sosyal medya yorumlarının nitel içerik analizini kullanmaktadır. Başlıca veri kaynakları, Portekizli ve Lusofon hayranların Türk dizileri tartışmak için bir araya geldiği üç popüler sosyal platformdur:

Facebook – “Dizi Portugal” Sayfası: Bu sayfa, Türk dizilerine adanmış bir hayran topluluğudur ve takipçiler düzenli olarak bölüm güncellemeleri, karakter gelişimleri ve yeni dizi haberleri hakkında yorum yapar. Bu kamusal forum, topluluktaki tartışmaların ve tepkilerin incelenmesi açısından önemli ipuçları sunar (Facebook, t.y.)

Instagram – @diziportugal: Bu hesapta Türk dizileriyle ilgili görseller, kısa klipler (ör. fragmanlar) ve duyurular paylaşılmaktadır. Takipçiler, bu içeriklerin altında çoğunlukla duygusal veya düşünsel tepkilerini dile getiren yorumlar yazar; bu da hızlı ve içgüdüsel izleyici tepkileri açısından zengin bir kaynak oluşturur (Dizi Portugal (@diziportugal) • Instagram fotoğrafları ve videoları, t.y.)

YouTube – “Universo Séries Turcas” Kanalı: Bu kanal, Portekizce konuşan izleyiciler için Türk dizi içerikleri (bölüm kesitleri, fragmanlar veya hayran altyazılı videolar) barındırmaktadır. Videoların altındaki yorumlar, izleyicilerin

derinlemesine düşüncelerini, tartışmalarını ve bazen de hayranlar arasındaki konuşmaları yansıtır. Bu kanal, Türkçe bölümlere eklenen Portekizce altyazılar sayesinde dizilerin uluslararası dolaşımında hayran odaklı içerik erişimine ihtiyaç duyan izleyiciler için oldukça işlevseldir ([Universo Séries Turcas - YouTube, t.y.](#))

Bu platformlardan toplanan yorumlar, Portekiz’de yayınlanan veya çevrimiçi olarak popülerleşen belirli Türk dizilerine (örneğin, “Binbir Gece” / Mil e Uma Noites, “Fatmagül’ün Suçu Ne” / Fatmagul, “Kara Sevda” / Amor Eterno vb.) odaklanmaktadır. Söz konusu dizilerle ilgili paylaşımların altında biriken izleyici yorumları örneklenmiş, bu dizilerin yayın dönemleri veya çevrimiçi etkin şekilde tartışıldığı zamanlar hedeflenmiştir. Toplamda yüzün üzerinde yoruma ulaşılacak şekilde, yüksek beğeni/toplanma oranına sahip yorumlar ile rastgele seçilen yorumlar harmanlanarak çeşitlilik sağlanmıştır. Tüm yorumlar, orijinal dilinde (Portekizce veya zaman zaman İspanyolca/İngilizce) korunmuş ve gerektiğinde analiz için Türkçeye çevrilmiştir.

Hall’ün üç izleyici konumu (hâkim, müzakereci, muhalif) analitik kategoriler olarak kullanılmış ve her bir yorumun diziyi egemen, müzakereci veya muhalif biçimde alımladığına dair kanıtlar aranarak kodlama yapılmıştır. Örneğin, “Amo esta série, é perfeita! Não perco um episódio” (“Bu diziyi seviyorum, mükemmel! Bir bölümü bile kaçırmıyorum”) şeklindeki bir yorum, tam bir kabullenme ve övgü içerdiğinden egemen okuma olarak tespit edilmiştir. Buna karşın, “Gosto da novela, mas acho estranho o jeito que retratam as mulheres, meio antiquado...” (“Diziyi beğeniyorum ama kadınların gösteriliş şeklini biraz eski moda buluyorum...”) şeklindeki ifade, izleyicinin diziden keyif aldığını fakat aynı zamanda bir yanını eleştirdiğini gösterdiği için müzakereci okuma olarak kodlanabilir. Tamamen muhalif olan bir yorum ise, “Não entendo por que tanta gente gosta disso, é muito chato e conservador pro meu gosto” (“Bu kadar kişinin neden sevdiğini anlamıyorum, bana çok sıkıcı ve muhafazakâr geliyor”) gibi dizinin çekiciliğini veya değerlerini açıkça reddeden ifadelerdir.

Hall’ün alımlama kategorilerinin yanı sıra, izleyicilerin dizideki hangi unsurlara tepki verdiğini anlamak amacıyla tematik bir analiz de gerçekleştirilmiştir. Analizde dört temel temaya odaklanılmıştır: Kültürel Aktarım, Kimlik Temsilleri, Popüler Kültür Unsurları ve Medya Tüketim Alışkanlıkları.

Kültürel Aktarım: Yorumda Türk kültürü, dili veya kültürlerarası benzerlik/farklılıklara dair göndermeler var mı? Dizi, izleyiciler için bir kültürel köprü görevi görüyor mu (ör. Türk yemekleri, müzikleri, aile gelenekleri ya da Türkiye’yi ziyaret etme isteği gibi)?

Kimlik Temsilleri: Yorum, karakterlerin veya olayların cinsiyet rolleri, aile rolleri ya da ulusal kimlik açısından temsili üzerine mi odaklanıyor? Örneğin, izleyiciler dizide gösterilen kadın-erkek davranışlarını veya Türk toplumundaki aile dinamiklerini kendi kültürleriyle kıyashıyor mu? Burada ayrıca izleyicinin kendi kimlik konumunu metne yansıtması da (örn. “Bir Portekizli olarak bu karakterle özdeşleşiyorum” veya “Bizim kültürde bu farklı şekilde çözüldü”) değerlendirilmektedir.

Popüler Kültür Unsurları: İzleyiciler, diziyi başka popüler kültür veya türlerle bağlantılı hâle getiriyor mu? Örneğin, dizileri Latin Amerikan telenovelalarıyla

veya dünya genelindeki pembe dizilerle kıyaslamak, yıldız/oyuncu kültürünü ele almak ya da favori çiftleri “ship” etmek, ünlü replikleri tekrar etmek vb.

Medya Tüketimi: İzleyiciler dizileri nasıl izliyor ve nasıl etkileşim kuruyor? Binge-watching (peş peşe izleme) alışkanlıkları, platform tercihleri (televizyon, streaming, YouTube), altyazı veya dublaj konusundaki beğenileri, hatta hayran topluluklarının içeriğe erişimi kolaylaştırma rolleri neler? Özellikle Portekiz ve Brezilya gibi pazarlarda, hayran çeviri grupları ve çevrimiçi paylaşım çok önemli olmuştur – ulusal yayıncıların veya SVOD servislerinin yerine geçerek Türk dizilerini yaygınlaştırmıştır. “Universo Séries Turcas” kanalının yüklemelerine teşekkür eden ya da hayranların sağladığı çevirilerden bahseden yorumlar, bu tüketim pratiklerinin göstergesidir ([¿Por qué el éxito de las telenovelas turcas en Latinoamérica?, 2016](#)).

Tüm yorumlar, bulgular bölümünde anonim hâle getirilmiş ve yalnızca toplu eğilimler veya özetlenmiş içerikler paylaşılmıştır (herhangi bir kişisel veri paylaşılmamıştır). Analiz, Türk dizilerinin uluslararası izleyici kitlesine ilişkin akademik ve gazetecilik kaynaklarından da yararlanarak yürütülmüş ve bulgular bağlamsallaştırılmıştır. Nitel verilerden elde edilen içgörü ile literatür arasındaki ilişkiyi üç boyutlu şekilde ele alarak, Portekiz ve ötesinde Türk dizilerinin algısına dair kapsamlı bir tartışma amaçlanmıştır. Sonuçlar önce üç alımlama kategorisine (hâkim, müzakereci, muhalif) dair örneklerle sunulmaktadır.

3. Bulgular

Hâkim/Egemen Alımlama: Dramanın ve Değerlerin İçselleştirilmesi

Portekizli izleyicilerin önemli bir bölümü, Türk dizilerine hâkim ya da tercih edilen bir okuma sergilemiştir; bu da dizilerin içeriklerini tam da hedeflendiği şekilde coşkulu bir biçimde benimsediklerini gösterir. Bu yorumlar büyük oranda olumlu olup, dizilerin anlatı çerçeveleriyle ve duygusal işaretleriyle uyumludur. Hâkim okuma sergileyen yorumlarda dikkat çeken bazı ortak örüntüler şunlardır:

Duygusal ve Anlatısal Katılım: İzleyiciler, hikâyenin kendilerini ne kadar derinden etkilediğini sıklıkla dile getirmiştir. Örneğin hayranlar, Facebook'ta trajik sahnelerde ağladıklarını, başkarakterler arasındaki romantizme kapıldıklarını veya her bölümü sabırsızlıkla beklediklerini belirtir. Bu tarz tepkiler, dizilerin tipik melodramatik tonunu izleyicilerin kabul ettiğini gösterir. Örneğin, “Esta série é maravilhosa, cada capítulo me deixa em êxtase!” (“Bu dizi harika, her bölümü beni heyecan içinde bırakıyor!”) diyen bir izleyici, hikâyenin amaçlanan duygusal yankısını tam olarak yansıtır. Aşk, aile çatışması ve ahlaki ikilemlere odaklanan melodram türü, güçlü duygular uyandırmak için tasarlanmıştır ve Portekizli hayranların tepkileri, bu etkinin kodlandığı gibi karşılandığını ortaya koymaktadır.

Geleneksel Değerler ve Ahlakın Takdiri: Hâkim yorumların çoğu, Türk dizilerindeki aile odaklı ve ahlaki açıdan yükseltici temaları övmektedir. İzleyiciler bu dizileri genellikle “içten” ve ailece izlemeye uygun bulduklarını, yerel veya Batılı bazı yapımlarla karşılaştırıldığında daha muhafazakâr ya da “temiz” olduklarını ifade etmektedir. Bu eğilim, başka bölgelerde de kaydedilmiştir – örneğin Latin Amerikalı Portekiz’li izleyiciler, Türk dizilerinin daha muhafazakâr ve geleneksel hikâye anlatımını memnuniyetle karşılayarak onu aile değerlerinin

güçlü olduğu klasik melodramlara bir dönüş olarak görmektedir. Portekizli yorumcular da benzer şekilde sevgi, dostluk, fedakârlık ve büyüklere saygı gibi temsilleri vurgular. Örneğin bir Instagram gönderisi altında, aile yemeği sahnesi üzerine bir kullanıcı, “Que lindo ver o respeito aos pais e avós. Lembra a novela da minha avó, cheia de valores.” (“Anne babaya ve büyüklere duyulan saygıyı görmek ne güzel. Babaannemin eski dizilerini hatırlatıyor, değerlerle dolu.”) demiştir.

Karakterler ve Durumlarla Özdeşleşme: Hâkim okuyucular genellikle baş kahramanlar veya kilit çatışmalarla yakın özdeşleşme yaşarlar. Yorumlar, dizilerdeki evrensel temaların izleyicilerin kendi yaşamlarıyla uyduğuna gösterir. Örneğin “A história de Fatmagül me tocou profundamente, tantas mulheres passam por isso” (“Fatmagül’ün hikâyesi beni derinden etkiledi; bu durumu yaşayan çok kadın var.”) şeklinde bir yorum, dizinin işlediği ciddi temanın izleyiciye etkili biçimde geçtiğini gösterir.

Prodüksiyon Kalitesi ve Estetik Öğelerin Beğenisi: Hâkim okumayı besleyen diğer bir unsur, Türk dizilerinin sinematografik kalitesine, güzel oyuncularına ve mekânlarına duyulan hayranlıktır. Portekizli izleyiciler, tıpkı Latin Amerikalı izleyicilerin yaptığı gibi, “gösterişli ortamlar” ve etkileyici görsellerden övgüyle bahsederler. Örneğin “İstanbul é tão linda nesta novela, dá vontade de visitar um dia” (“İstanbul bu dizide öyle güzel görünüyor ki, bir gün gitmek istiyorum”) gibi yorumlar sıklıkla görülmektedir.

Müzakereci Alımlamalar: Türk Dizilerinin Yerel Perspektiflerle Harmanlanması

Birçok izleyici dizilere açık bir hayranlık duysa da, kayda değer sayıdaki yorum müzakereci bir alımlamayı yansıtmaktadır; bu durumda, izleyici, içeriği kısmen benimsiyor ancak kendi bakış çerçevesi veya eleştirileriyle de harmanlamaktadır. Müzakereci okumalar, Türk dizilerinin amaçlanan mesajı ile izleyicinin yerel kültür ya da kişisel beklentileri arasında bir diyalog oluşturmaktadır. Müzakereci yorumlarda öne çıkan temalar şöyledir:

Seçici Kabul ve Hafif Eleştiriler: Tipik bir müzakereci yorum, diziyi genel anlamda övse de tuhaf veya katılmadığı bir noktaya işaret etmektedir. Örneğin “Adoro Kara Sevda, mas confesso que acho estranho terem tantos episódios – a história anda muito devagar comparado com as novelas a que estou acostuada.” (“Kara Sevda’yı seviyorum ama çok fazla bölümü olması garip geliyor – alışkın olduğum pembe dizilerle kıyaslayınca hikâye çok yavaş ilerliyor.”). Burada izleyici diziyi (hâkim okuma) beğense de, bölümlerin uzunluğu ve yavaş ilerleyen yapıyı eleştirmektedir.

Kültürel Farklılıkları Uzlaştırma: Bazı müzakereci okumalar, izleyicilerin dizilerde gördükleri kültürel uygulamaları veya toplumsal normları kendi kültürleriyle kıyaslayarak anlamaya çalışma çabalarında ortaya çıkar. Örneğin, “Dizi Portugal” Facebook sayfasında bir kayınvalide-gelin sahnesi için şu türde bir yorum yer alabilir: “Essa postura tão submissa me incomoda um pouco, mas entendo que faz parte da cultura deles. Mesmo assim, torço pela personagem!” (“Bu kadar itaatkâr tutum beni biraz rahatsız ediyor ama onların kültürünün bir parçası olduğunu anlıyorum. Yine de karakteri destekliyorum!”).

Türk ve Yerel Pop Kültürü Harmanlama: Müzakereci okumalar, izleyicilerin Türk dizilerine dair referansları kendi pop kültürleriyle harmanlamasını da içerebilir. Örneğin, Meksikalı ya da Brezilyalı bir izleyici, bir Türk dizisindeki beklenmedik bir olay örgüsünü “parece coisa de novela mexicana dos anos 90” (“90’lar Meksika pembe dizilerine benziyor”) diye yorumlayabilir. Portekizli izleyiciler de benzer şekilde bu dizileri kendi Portekiz yapımı dizileriyle kıyaslayabilmektedir.

Beklentiler ve Tür Kalıpları: Müzakereci yorumlar, izleyicilerin Türk dizilerindeki tür öğelerini kendi beklentileriyle kıyasladığı durumlarda ortaya çıkabilir. Örneğin, “Universo Séries Turcas” adlı YouTube kanalında bir izleyici şu şekilde bir yorum yapabilir: “Sadece romantik bir dizi sanmıştım, ama aile içi şiddet gibi toplumsal konular da varmış. Bunu beğendim, ancak daha fazla kaçış bekliyordum.” Bu ifade, izleyicinin başlangıçta daha yüzeysel bir hikâyeye dair beklentileri varken, dizinin sunduğu daha derin toplumsal mesajları zamanla takdir ettiğini ve ‘romantik eğlence’ türüne dair beklentilerinden kısmen uzaklaştığını göstermektedir. Müzakereci alımlama burada, izleyicinin başlangıçta “Bu istediğim gibi değil” şeklinde muhalif bir tutum sergileyerek, zamanla daha kabullenici bir yaklaşım benimsemesini sağlayan bir öğrenme sürecini de içerebilmektedir.

Dil ve Dublaj Tercihleri: Müzakereci okumalar, dil erişilebilirliği üzerinden de değerlendirilebilir. Bazı Portekizli izleyiciler, altyazılı mı yoksa dublajlı mı izlemeyi tercih ettiklerini tartışmaktadır. Örneğin, “Oyuncuların gerçek seslerini duymak için altyazılı izlemeyi tercih ediyorum, ancak ailem diziyi sadece Portekizce dublajlı olarak izliyor.” şeklindeki bir yorum, evdeki bir uzlaşmayı yansıtmaktadır: Gençler orijinal sesi tercih ederken, diğer izleyiciler altyazıyı okumakta zorlanabilir ve bu nedenle dublajı tercih edebilir. Bu durum, medya tüketim pratiğinde bir müzakereyi gösterir; yabancı içeriğin olduğu gibi korunması (orijinal ses) ile yerel gereksinimlerin karşılanması (dublaj) arasında bir denge kurma çabasıdır. “Dizi Portugal” kanalının hem dublajlı hem de altyazılı içerik sunması, yerel izleyiciye uyum sağlama isteğini gösterir. Hayranlar arasındaki bu tartışma, yabancı içeriğin nasıl tüketildiğiyle ilgili müzakereci yolları ortaya çıkarır. İçerik takdir edilse de, yerel zevklere ve pratiklere uyum sağlanarak bazı düzenlemeler yapılmaktadır.

Müzakereci Okumalar: Müzakereci okumalar, izleyicinin pasif bir tüketici olmadığını, içerikle kendi kültürel bağlamı ışığında etkileşime girdiğini ortaya koyar. Genel eğilim, dizilere olumlu veya en azından nötr yaklaşılmasına rağmen, izleyicilerde medya farkındalığı ve eleştirel bir bakış açısı görülmektedir. Bir diziyi sevip de “şu kısım farklı olabilirdi” görüşüne varmak veya kendi kültürel bağlamlarıyla kesişim noktalarını tartışmak, Türk dizilerinin Portekiz ve Latin Amerika’da etkin bir şekilde alımlandığını işaret edebilmektedir. Bu süreç, yorumlar üzerinden zengin bir kültürlerarası diyalog yaratma eğilimini vurgular. Örneğin, hayranlar birbirlerine “Türkler gerçekten şu âdeti yapar mı?” ya da “Bizim kültürümüzde bu durum nasıl yaşanır?” gibi sorular yöneltebilir. Sosyal medyanın katılımcı çözümleme işlevi burada gözlemlenmektedir: Çevrimiçi hayran toplulukları, izleyicilerin içeriğin anlamını birlikte müzakere etmesine ve dönüştürmesine olanak tanımaktadır. Müzakereci yorumlar, kabul ve eleştirel bakışın nasıl iç içe geçebildiğini gösterir ve izleyicilerin körü körüne her şeyi

benimsemek yerine kültürel açıdan zenginleşmiş bir deneyim yaşadıklarına işaret etmektedir.

Muhalif Alımlama: Eleştirel Yaklaşımlar

Daha az sıklıkla görülse de, muhalif olarak sınıflandırılacak yorumlar da mevcuttur. Bu tür yorumlarda, izleyiciler dizinin mesajlarına karşı çıkar veya onlarla bağ kuramaz, içeriği reddeder ya da eleştirirler. Çoğunlukla bu forumlara katılanlar diziyi seven kitle olsa da, zaman zaman yeni izleyiciler veya belirli bir unsura eleştirel yaklaşan kişiler de görülebilmektedir. Muhalif duruşlar, Türk dizilerinin Portekiz bağlamında ne ölçüde doğru aktarılabilirdiği veya hangi noktaların uyumsuzluk yarattığına dair önemli ipuçları sunması bakımından önem arz etmektedir. Muhalif tepki örüntülerinden bazıları şunlardır:

Algılanan İdeolojik Çatışmalar: Bazı izleyiciler, dizideki değerler veya davranış biçimleriyle derin bir çatışma yaşar. Örneğin, YouTube'da “Bu diziyi izleyemiyorum. Kocanın eşini kontrol etme şekli sinir bozucu ve benim için kabul edilemez.” şeklinde bir yorum bulunmaktadır. Burada izleyici, belki de geleneksel Türk aile yapılarının bir yansımasını reddederek, dizinin ilerleyen bölümlerinde bu konuda bir çözüm olsa bile, ilk izleniminde “dizi bu davranışı normalleştiriyor” düşüncesine kapılabilir. Müzakereci bir izleyici aynı konuda eleştiride bulunabilir ve yine de diziyi izlemeye devam edebilirken, muhalif izleyici bu noktada kopuş göstermektedir (“izleyemiyorum”). Bu durum, kültürel veya feminist duyarlılıkların dizi anlatısına ters düşmesinin bir örneği olarak değerlendirilebilir. Eğer dizi Türkiye'deki toplumsal gerçekliği yansıtıyorsa, izleyici bunu “kabul edilemez bir norm” olarak algılayabilir ve metnin hegemonik mesajlarıyla bağdaştırmayabilir. Bu da kültürel aktarımın sınırlarını vurgular: Her izleyici gösterilen normlara adapte olmak istemeyebilir ve kendi değer çerçevesini dizinin koduna karşı koyarak tercih ettiği okumaların dışında konumlanabilmektedir.

İçerik ve Kalite Eleştirisi: Bazı muhalif yorumlar, ideolojik olmaktan çok kalite veya tür tercihlerine dayalıdır. Örneğin bir Portekizli izleyici, “Tentei ver, mas achei muito melodramática e parada. Prefiro séries ocidentais com mais açãõ.” (“İzlemeye çalıştım ama çok melodramatik ve durağan buldum. Daha aksiyonlu Batı dizilerini tercih ediyorum.”) diyebilir. Burada izleyici, dizilerin melodramatik türünü ve yavaş temposunu eleştirmektedir. Başkalarının sevdiği “ağır ilerleyen duygu yoğun” yapıyı “sıkıcı” olarak değerlendirir. Hall’ün terminolojisine göre bu, iletinin duygusal katılım yönündeki amaçlanan etkisinin başarısız olduğu bir muhalif çözümleme anlamına gelir (Hall, 1997). Bu tür tepkiler, evrensel izleyici kitlesinin homojen olmadığını, hatta Portekiz veya Brezilya gibi ülkelerde dahi farklı beğeni gruplarının var olduğunu hatırlatmaktadır.

Uyumsuzluk veya Yanlış Anlama Kaynaklı Ret: Bazen, kültürel bağlama aşına olmayan izleyiciler, yanlış anlama sonucu diziyi reddedebilir. Örneğin bir sahnede karakter dua ederken veya camideyken, Müslüman pratiğine aşına olmayan bir izleyici konfor alanından çıkarak “Essa parte religiosa eu pulo, não gosto dessas coisas na TV” (“Bu dini kısımları atlıyorum, televizyonda böyle şeyleri sevmem”) şeklinde bir tepki verebilir. Ya da görücü usulü evlilik veya baskın bir aile büyüğünün yer aldığı bir olay örgüsü karşısında “Que absurdo, ninguém deveria aceitar isso” (“Ne saçma, kimse böyle bir şeyi kabul etmemeli”) diyerek diziyi eleştirip reddedebilir. Hall’e göre bu izleyici, anlatının ne olduğunu kavraya da,

farklı bir çerçeveden bakarak metni tamamen olumsuz değerlendirir. Bu tür tepkiler, bazen kültürel önyargı veya katı inançlardan da kaynaklanabilir (Hall, 2001). Örneğin Orta Doğu kültürünü “çok baskıcı” olarak etiketleyen bir izleyici, birkaç bölüm izleyerek önyargısını pekiştirebilir.

Olumsuz Sosyal Medya Dinamikleri: YouTube veya Facebook gibi açık platformlarda zaman zaman kasten muhalif yorumlar da yer alabilmektedir. Örneğin “Essas pessoas que assistem isso precisam arrumar o que fazer, novela boba” (“Bunu izleyenlerin başka işi yok mu, ne aptal bir dizi”) gibi bir yorum, samimi bir eleştiriden ziyade provoke etme amacı taşıyabilir. Bu tür yorumlar, hem metni hem de dizinin hayranlarını küçümseyerek muhalif bir tavır takınır. Bu çalışmada, genel olarak moderasyonun olduğu küratörlü sayfalarda bu tip yorumlara nadiren rastlansa da, YouTube gibi daha açık platformlarda bazen görülmektedir. Bu durum, muhalif alımlamanın bir başka boyutunu gösterir: yalnızca metni değil, o metnin hayranı olma hâlini de reddetmek. Analitik açıdan, Türk dizilerine ilgi göstermeyen ve bunu anlamsız bulan küçük bir izleyici kitlesinin varlığına işaret etmektedir.

Eleştirel Hayranlar – Hayranlık İçinde Muhalif Unsurlar: İlginç bir şekilde, dizinin geneline hayran olan izleyiciler bile belirli bir unsurda muhalif tutum sergileyebilmektedir. Bu pratik, müzakereci okumadan biraz farklıdır; çünkü hayranın belirli bir kurgu hamlesine yönelik yorumu, yazarların niyetine tamamen ters düşebilir. Örneğin popüler bir Türk dizisinde baş karakterin ölümü veya tartışmalı bir final, öfke yaratabilmektedir. Hayran “Se for verdade esse final, vou odiar os roteiristas para sempre. Eles destruíram a história!” (“Eğer bu son gerçekse, senaristlerden sonsuza kadar nefret edeceğim. Hikâyeyi mahvettiler!”) diyebilmektedir. Bu durum, anlatının ne olduğunu tam olarak anlamasına rağmen, yaratıcı kararı reddetme ve “hikâyenin anlamının ihanet edilmesi” şeklinde yorumlanabilir. Burada izleyici, başlangıçta hâkim bir duygu paylaşırsa da, istenmeyen bir finalle birlikte dizinin anlatısını “muhalif” bir şekilde tersine çevirir. Bu durum, izleyicinin ne kadar duygusal yatırım yaptığını ve izleyici ajansının bir örneğini göstermektedir.

Özetle, muhalif okuma yorumları sayıca az olsa da, izleyici alımlamasının genel tablosunu anlamak açısından kritik öneme sahiptir. Kültürel ürünlerin evrensel kabul görmediğini, her ne kadar küresel başarı yakalansa da bazı noktalarda izleyicinin direnç geliştirebileceğini göstermektedir. Muhalif tepkiler genellikle kültürel değerler (cinsiyet rolleri vb.), anlatının üslubu veya kişisel beğeni etrafında şekillenmektedir. Türk dizilerinin küresel yolculuğu bağlamında bu muhalif yorumlar, kültürel uyumsuzlukların veya anlatı biçimine yönelik itirazların altını çizmektedir. Kimileri için korunaklı aile rolleri cazip gelirken, kimilerini itici bulabilir; melodramik ağır tempo kimilerine çekici, kimilerine ise “sıkıcı” gelebilir. Ayrıca Portekiz toplumu, Türk hikâyeleriyle bazı ortak aile/değer kodlarını paylaşırsa da, kuşak farkı veya toplumsal talepler, dizinin bazı yanlarını “eski” veya kabul edilemez bulmalarına yol açabilmektedir. Bu nedenle, muhalif okumalar uluslararası medya alımlamasının tekdüze olmadığını ve Türk dizilerinin yaygın popülerliğine rağmen eleştiri ve tartışmaya da kapı araladığını vurgulamaktadır.

Sonuç

Portekiz sosyal medyasındaki Türk televizyon dizileri hakkındaki yorumların, Stuart Hall'ün kodlama/çözümleme modeli ışığında analiz edilmesi, kültürel sınırları aşan medya metinleri ile izleyiciler arasındaki dinamik etkileşimi gözler önüne sermektedir. Türk dizileri, Portekiz'de dil ve kültür engellerini aşarak kendine sadık bir izleyici kitlesi bulmuştur. İzleyiciler, bu dizileri tam onaydan sert muhalefete kadar uzanan bir yelpazede yorumlamakta, çoğunluk ise müzakereci bir orta noktada birleşmektedir.

Portekizli izleyiciler arasında görülen hâkim okumalar, Türk dizilerinin kodladığı tercih edilen anlamların – örneğin aşkta engellerin aşılması, ailenin ve sadakatın önemi, net ahlaki çözümler – büyük ölçüde benimsendiğini göstermektedir. Birçok Portekizli hayran, dizilerin yapımcılarının vurguladığı noktaları (duygusal yoğunluk, geleneksel değerler, yüksek prodüksiyon kalitesi) olumlu karşılamakta, bu da niyetlenen anlamın kültürler arası aktarımda başarılı olduğunu işaret etmektedir. Bu hâkim kabul, paylaşılan belli bir kültürel yakınlık sayesinde güçlenmektedir: Aile odaklı sosyal normlar, Portekiz/Latin melodram geçmişi, Türk anlatılarına aşinalık hissi yaratmaktadır. Böylelikle izleyiciler, bir yandan nostaljik şekilde “klasik” melodramı anımsatan, öte yandan çağdaş bir görsellik sunan bu metinlerde aradıkları eğlenceyi bulmaktadır.

Bununla birlikte, müzakereci okumaların yaygınlığı, izleyicinin pasif olmadığını göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Portekizli izleyiciler, tıpkı Latin Amerikalı meslektaşları gibi, kendi “bilgi çerçevelerini” devreye alarak, dizileri yerel yapımlarla kıyaslar, kimi zaman kültürel farklılıkları tartışır ve yabancı öğeleri kısmen uyarlayıp kısmen yeniden yorumlamaktadır. Bu etkileşimli süreç, yabancı bir içeriği izleme deneyimini öğrenme, diyalog ve seçici adaptasyon fırsatına dönüştürür. Örneğin cinsiyet rolleri veya toplumsal normlara dair yorumlar, izleyicinin anlatıyı takdir etmekle birlikte kendi değerleriyle harmanladığını göstermektedir. Bu müzakereci çözümleme, “iki yönlü kültürel aktarım”ın kanıtı niteliğindedir: Türk dizileri belirli Türk kültürel anlatılarını dış izleyiciye tanıtır; izleyiciler de bunu kendi değer süzgeçlerinde “müzakere” ederek yorumlar ve sosyal medyada geri bildirim oluşturur. Bu geri bildirim, gelecekte yerel dağıtıcıların veya yapımcıların içerikleri hedef pazarlara nasıl sunacağını da şekillendirebilmesi bakımından önem arz etmektedir.

Muhafif okumalar daha düşük sayıda olsa da önemlidir; kabul sınırlarını ve izleyicinin inançlarıyla çelişebilecek noktaları ortaya koyar. Bu ister ataerkil mesajlara tepki, ister melodram tarzının bıkkınlık verici bulunması olsun, herkesin bu akıma kapılmadığını ve kimilerinin sert biçimde reddettiğini gösterir. Medya çalışmaları açısından bu, izleyici özerkliğinin bir hatırlatıcısıdır; en çok ihraç edilen medya ürünleri bile evrensel beğeni kazanamaz; her yerde karşı anlatılar veya direnç noktaları oluşabilir. Bu yorumlar, yapımcıların veya yayıncıların farklı izleyici segmentlerini nasıl dikkate alması gerektiğine dair ipuçları sunmaktadır (örneğin, belli temsil biçimlerinin veya hikâye kalıplarının uluslararası düzeyde rahatsızlık yaratması).

Kültürel küreselleşme ve yumuşak güç bakış açısından elde edilen sonuçlar dikkat çekicidir. Türk dizileri, Türkiye'nin (en azından bazı) kültürel unsurlarını milyonlarca yabancı izleyiciye taşımaktadır. Analiz edilen izleyici yorumları, Türk

mekânlarına, adetlerine ve hatta dildeki belirli ifadelere yönelik artan ilgi ve aşinalığı göstermektedir. Bu tür “resmî olmayan kültürel diplomasi”nin gerçek etkileri olabilmektedir; örneğin raporlara göre dizilerin popülerliği, Latin Amerika gibi bölgelerde Türkiye’ye yönelik turizm ilgisini artırmıştır (Sancak, 2016). Portekizli izleyicilerin ekranda gördükten sonra İstanbul’a gitme ya da Türk kahvesi deneme isteği, eğlence sektörünün kültürel etkileşim yaratma potansiyelini gözler önüne serer. Fakat aynı zamanda, analizimiz izleyicilerin bu değerleri körü körüne benimsemediğini, kendi filtrelerinden geçirerek yorumladığını da ortaya koyar. Dolayısıyla bu “yumuşak güç” etkisi, izleyicinin kültürel merceğiyle sınırlanır.

Sonuç olarak, Portekiz’de Türk dizilerinin alımlanması, küresel ve yerelin başarılı bir sentezini gösterir. Bu yapımlar, yerel popüler kültürün tartışma alanına girerken aynı zamanda Türkiye’nin toplumsal dokusundan kesitler taşımaktadır. İzleyiciler, hikâyeleri bir yandan evrensel hazlar (aşk, aile, adalet) yönüyle yeniden teyit ederken, diğer yandan özgül (kültürel öğrenme, normlara eleştiri) noktalarla da meşgul olurlar. Hall’ün modeli, geniş ölçüde olumlu karşılanan bir hayran kitlesi içinde dahi kabulden dirence uzanan çeşitliliği ortaya koymada yararlı olmuştur. Araştırmamız, her ne kadar sosyal medya yorumlarına odaklansa da, yapımcılar ve akademisyenler için daha geniş çıkarımlar taşımaktadır: farklı bağlamlardaki izleyici alımlamasını anlamak, ulusötesi medya akışlarının tam etkisini kavramak açısından kilit önem taşımaktadır. Her yorum – ister hayranlık dolu, ister eleştirel, ister karşıt olsun – küresel izleyicilerin yabancı hikâyeleri nasıl kendine mal ettiğinin bir parçasıdır.

Nihayetinde, Portekiz’deki Türk dizileri, izleyicileri eğlendirmenin ötesinde, kültürlerarası bir diyalog penceresi de açmıştır. Kıtalar arası hayranlar, bölümler üzerine konuşurken kültür ve değerleri de sessiz bir kıyas süreciyle değerlendirir. Bu tür etkileşimler, Türkiye hakkında bilgi edinme veya ortak noktalar bulma yoluyla daha büyük bir empati ve anlayış geliştirebilir. Bu çalışmanın gösterdiği üzere, dizilerin “alımlanması”, etkin, yorumlayıcı bir eylemdir – medya metnini yolculuğuna çıkarmakla kalmaz, aynı zamanda izleyicinin kişisel, kültürel ve toplumsal yapısını da dönüştürür.

Kaynakça

- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82.
- Dizi Portugal (@diziportugal)* • Instagram fotoğrafları ve videoları. (t.y.). Geliş tarihi 17 Mart 2025, gönderen <https://www.instagram.com/diziportugal/>
- Editor. (2023, Aralık 11). *Portugal: Dizi on NOS*. <https://www.advanced-television.com/2023/12/11/portugal-dizi-on-nos/>
- Facebook*. (t.y.). Geliş tarihi 17 Mart 2025, gönderen <https://www.facebook.com/diziportugal>

- Hall, S. (1972). 1980. Encoding/decoding. *Centre for Contemporary Cultural Studies (ed.) Culture, Media, Language: Working Papers in Cultural Studies*, 79, 128-138.
- Hall, S. (1997). İdeoloji ve iletişim kuramı. *Medya, kültür, siyaset*, 79-99.
- Hall, S. (2001). 1980 'Encoding/decoding, encoding/decoding. *Media and Cultural Studies: Keywords*, 166-176.
- Kehya, R. Ö. (2024). Transnational Reception Research on Turkish Tv Dizis (Series): A Meta-Synthesis. *İmgelem*, 14, 475-494. <https://doi.org/10.53791/imgelem.1483459>
- ¿Por qué el éxito de las telenovelas turcas en Latinoamérica? (t.y.). La Ventana Ciudadana. Geliş tarihi 12 Mart 2025, gönderen <https://lavananaciudadana.cl/por-que-el-exito-de-las-telenovelas-turcas-en-latinoamerica/>
- Sancak, K. (t.y.). *Yumuşak Güç Kaynağı Olarak Kültür ve Türkiye'nin Yumuşak Gücünde Kültür Faktörü*.
- Tanrıöver, A. G. O. (t.y.). *Global Köy ve Kültürel Emperyalizm: Küreselleşme Bağlamında Enformasyon Toplumuna Bakış*.
- Turner, G. (2015). British Cultural Studies. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition)*, University of Queensland, Brisbane, QLD, Australia, 852-855.
- Universo Séries Turcas - YouTube*. (t.y.). Geliş tarihi 17 Mart 2025, gönderen <https://www.youtube.com/>
- Yurdabakan, İ. (2002). *Küreselleşme Konusundaki Yaklaşımlar ve Eğitim*. https://www.researchgate.net/profile/Irfan-Yurdabakan/publication/236003901_Kuresellesme_Konusundaki_Yaklasimlar_ve_Egitim_The_Approaches_about_Globalization_and_Education/links/56fa45d108ae38d710a35e30/Kueresellesme-Konusundaki-Yaklasimlar-ve-Egitim-The-Approaches-about-Globalization-and-Education.pdf